

Autoreferat

1. Anna Odrowąż-Coates

2. Posiadane dyplomy:

Doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego, 13.01.2005, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. "*Sytuacja kobiet aktywnych zawodowo w Polsce i we Włoszech.*"

[Promotor: dr hab. prof. nadzwyczajny Mieczysław Gulda

Recenzenci naukowci:

Prof. zw. dr hab. Wiesław Theiss

Prof. zw. dr hab. Andrzej Chodubski].

Magister socjologii, Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego, 17.04.2002.

Studia Podyplomowe w zakresie Public Relations, na Wydziale Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej, 20.09.2002.

3. Zatrudnienie w jednostkach naukowych:

Od 1.10.2008 adiunkt w Zakładzie Pedagogiki Społecznej, na Wydziale Nauk Pedagogicznych Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie.

4. **Wskazanie osiągnięcia*** wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

a) Tytuł osiągnięcia: **Nierówności społeczno-edukacyjne: płeć, etniczność, religia**

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa),

b 1) Monografia pt:

Odrowąż-Coates, A. *Fatamorgana saudyjskiej przestrzeni społeczno-kulturowej kobiet. Płynne horyzonty socjalizacji, edukacji i emancypacji*, Impuls, Kraków 2015. ss. 302.

Recenzenci wydawniczy:

dr hab. Ewa Jarosz (prof. nadzwyczajny Uniwersytet Śląski),

dr hab. Danuta Lalak (prof. nadzwyczajny IPSIR, UW).

**Wybrane do oceny publikacje tematyczne dot. nierówności społeczno-
edukacyjnych: płci, etniczności, religii:**

b 2) w recenzowanych czasopismach naukowych:

1. **Odrowąż-Coates, A.** *A gated community as a 'soft' and gendered total institution*, International Sociology 30 (3) 2015, s. 233-249, Sage. doi: 10.1177/0268580915578759.
2. **Odrowąż-Coates, A.** *Is gender neutrality a post-human phenomenon? The concept of 'gender neutral' in Swedish education*, Journal of Gender and Power, 3 (1) 2015, s. 113-133.
3. **Odrowąż-Coates, A.** *Autobiographical experience as a tool of ethnographic study into the hidden world of Saudi women*, Pedagogika Społeczna 2014, 1(51), s. 45-56.
4. **Odrowąż-Coates, A.** *Why is tertiary education more important for women in the twenty first century?* Journal of Modern Science, 3 (22) 2014, s. 53-73.
5. **Odrowąż-Coates, A.** *Mechanizmy kontroli społecznej w dominującym modelu socjalizacji w Arabii Saudyjskiej*. Normy, Dewiacje i Kontrola Społeczna (15) 2014, s. 42-67.
6. **Odrowąż-Coates, A.** *Kobieta za zasłoną kodów kulturowych Arabii Saudyjskiej*, Pedagogika Społeczna 1(47) 2013, s. 43-66.
7. **Odrowąż-Coates, A.** *Wpływ wahhabistycznego przesłania religijnego na program nauczania w Saudyjskich szkołach publicznych*, Pedagogika Społeczna 3 (45) 2012, s. 47-72.
8. **Odrowąż-Coates, A.** *Saudyjskie osiedla grodzone a podziały społeczne*, Pedagogika Społeczna 2 (44) 2012, s. 71-88.

b 3) w recenzowanych publikacjach zwartych:

9. **Odrowąż-Coates, A.** *Kobiety we współczesnych siłach zbrojnych. Samoocena sytuacji w lotnictwie brytyjskim i polskim przez kobiety, żołnierzy zawodowych*, w: J. Majewski, M. Stochmal (red.) *Metodologiczne problemy w badaniach grup dyspozycyjnych*, WUW, Wrocław 2014, s. 283-304.

10. **Odrowąż-Coates, A.** *Public Education in Finland. Towards Attainable, Egalitarian and Individuality Focused Model of Teaching and Learning Process*, w: S. Juszczak (red.) *European Education (and Training) Systems*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2014, s. 26-48.
11. **Odrowąż-Coates, A.** *Emancypacja przez sztukę jako przejaw komunikacji międzykulturowej i efekt transmisji kultury na przykładzie dokonań artystycznych saudyjskich kobiet*, w: Jerzy Nikitorowicz, Jolanta Muszyńska, Beata Boćwińska-Kiluk (red.) *Od wielokulturowości miejsca do międzykulturowości relacji społecznych, Współczesne strategie kreowania przestrzeni życia jednostki*. ŻAK, Warszawa 2014, s. 274-291.
12. **Odrowąż-Coates, A.** *Wybrane aspekty marginalizacji i wykluczenia w polskiej przestrzeni społecznej*, w: T. Pilch, T. Sosnowski (red.) *Zagrożenia człowieka i idei sprawiedliwości społecznej*, Żak, Warszawa 2013, s. 333-346.
13. **Odrowąż-Coates, A.** *The paradox of religious diversity and human rights in Europe*, w: E. Januszewska, S. Rullac (red.) *Social work and social problems in Europe: description, dilemmas and possible solutions*, L'Harmattan, Paris 2013 s. 207-228.

c) Omówienie celu naukowego ww. prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Wątkiem przewodnim przedstawionych do oceny prac (1 monografii i 13 artykułów) są nierówności społeczne, w wymiarze socjo-edukacyjnym, a w szczególności uwarunkowania edukacyjno-środowiskowe tychże nierówności, centralne dla pola zainteresowań pedagogiki społecznej.

Problemy teoretyczno-badawcze rozwijane przeze mnie w przedstawionych publikacjach oscylują wokół trzech podstawowych zagadnień:

- szans życiowych dziecka ze względu na płeć, pochodzenie etniczne i socjalizujące ramy religii
- nierówności związanych z płcią, a co za tym idzie sytuacji kobiet we współczesnych społeczeństwach oraz dostępu do określonych kulturowo wyborów edukacyjnych
- wpływu edukacji i socjalizacji na szanse życiowe jednostek, na reprodukcję systemów społecznych i na (być może utopijne) dążenie do eliminacji zbyt dużych nierówności edukacyjnych i ekonomicznych. Jak mówi artykuł pierwszy Deklaracji Praw Człowieka i

Obywatela z 1789 roku: „Zróżnicowania społeczne mogą być oparte wyłącznie na pożytku powszechnym.”¹”

W pracach teoretycznych i badawczych zadaję pytania o relacje władzy (M. Foucault), mechanizmy kontroli społecznej (M. Douglas, E. A. Ross), a także o rolę i ukryte funkcje ideologii w przysposobieniu społecznym dzieci (L. Althusser). W pracach teoretyczno-przeglądowych zajmuję się ponadto rozwiązaniami równościowymi i inkluzyjnymi w systemach edukacji w wybranych krajach. W większości opublikowanych prac zadaję pytanie o to jak powstają nierówności społeczne, jakie są ich przyczyny i jak są one podtrzymywane i legitymizowane. Zastanawiam się też nad społecznie wytwarzanymi polami ekskluzji, która jest zarówno ich przyczyną jak i wynikiem.

Przedstawione do oceny prace powstały dzięki wieloletnim badaniom terenowym oraz dogłębnym analizom zebranych materiałów. Za moment przełomowy w poszukiwaniu odpowiedzi na pytania o społeczną kreację nierówności społecznych (oraz w swoim własnym rozwoju naukowym), uważam dwa lata zamieszkiwania w Arabii Saudyjskiej (2010-2012). Przeprowadziłam tam jakościowe, rozległe i wieloaspektowe badania terenowe, pozwalające na 'zanurzenie' w badanej przestrzeni społeczno-kulturowej. Przyjęłam wówczas perspektywę badawczą zakorzenioną w konstruktywizmie (P. Berger, T. Luckmann). Skupiłam się na rutynowych praktykach życia codziennego oraz sposobach społecznego konstruowania rzeczywistości. Wypada wspomnieć, że w swoich wcześniejszych poszukiwaniach badawczych, odzwierciedlonych w artykule: *Kobiety we współczesnych siłach zbrojnych. Samoocena sytuacji w lotnictwie brytyjskim i polskim przez kobiety, żołnierzy zawodowych* (2014) posługiwałam się także ilościowymi technikami zbierania danych, niemniej narzędzia badań jakościowych są mi znacznie bliższe, pozwalając (za Bell Hooks) na 'krytyczną świadomość siebie' w sytuacjach badawczych i analitycznych.

Opis moich zmagañ badacza-praktyka w przedstawionej do oceny monografii, *Fatamorgana saudyjskiej przestrzeni społeczno-kulturowej kobiet. Płynne horyzonty*

¹ Za T. Piketty, *Kapitał w XXI wieku*, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa 2015, s.11.

socjalizacji, edukacji i emancypacji, może stać się narzędziem dalszych eksploracji w zakresie łączenia teorii z praktyką. W swoich doświadczeniach terenowych zgłębiam metodologię badań auto-etnograficznych, zaangażowanych i nastawionych na idee sprawiedliwości społecznej.

W etnograficznym warsztacie metodologicznym, wykorzystanym do analizy przestrzeni kulturowej kobiet saudyjskich, posługuję się między innymi badaniami *in vivo* w sytuacjach życia codziennego, autoetnografią, *etnografią czynu* i *etnografią zaangażowaną*. Przy czym muszę wyjaśnić, że do *etnografii czynu* zaliczam tzw. *action research* w tym wypadku rozumiany jako aktywne zaangażowanie w badania, badanie w ruchu, w działaniu, ciągłe aranżowanie oraz wyszukiwanie nowych pól działania i badania; oraz aktywne angażowanie podmiotów działających w wyjaśnianie i dekodowanie swoich działań i działań innych członków interakcji czy rytuałów. Jest to badanie w 'statu nascendi', które ma charakter ciągły i dynamiczny, nie chodzi natomiast o klasyczne podejście do badań w działaniu zainicjowane przez psychologa K. Lewina w książce *Action Research and Minority Problems* (1946), w którym wprowadzanie zmian i ich monitorowanie jest integracyjną częścią badań. W wykorzystanym tu znaczeniu zmiana jest aktywnie poszukiwana i uznana za pożądaną, ale odroczone. W moim rozumieniu, dopiero interpretacja tekstu etnograficznego może ją zainicjować przez publiczne zakwestionowanie niesprawiedliwych hierarchii władzy. Natomiast *etnografię zaangażowaną* interpretuję jako tzw. *performance ethnography*, którą można przetłumaczyć jako etnografię performatywną, etnografię odgrywaną (przedstawienia teatralnego), ponieważ jednak jest to etnografia aktywna, zaangażowana, a performans jest żywym aktem sprzeciwu wobec opresji i władzy, ma ona charakter upolityczniony i sama w sobie konstytuuje swoisty czyn (N.K. Denzin 2003). W książce *Performance Ethnography* Norman K. Denzin nadaje wysoką wartość autoetnografii, jako doskonałej reprezentacji etnografii i zaangażowanej, w której autor doświadcza relacji władzy i stawia jej naturalny opór, wyrażany w analizie zebranych danych terenowych. Denzin uznaje to za zjawisko uzasadnione i korzystne dla praktyki etnografii i czynu. Performatywność staje się aktem robienia czegoś – aktywnym aktem oporu wobec władzy – jak to ujmują H. Giroux - łącząc biografię badacza i badanych, pedagogikę oraz politykę na arenie badań etnograficznych. Badania etnograficzne są często

wykorzystywane w pedagogice, w tym badaniom poświęconym płci². Niemniej, każde studium przypadku ma swoje indywidualne, specyficzne spektrum wdrożenia i wykorzystania warsztatu metodologicznego badań. Interesujące jest więc poznanie specyfiki każdego z nich.

Czerpiąc z najwcześniejszych korzeni polskiej pedagogiki społecznej, w postaci twórczości Heleny Radlińskiej, poszukuję poznania rzeczywistości społecznej, niejako "od wewnątrz", poprzez badanie i działanie oparte na dialogu i poszukiwaniu zrozumienia sensu obserwowanych i doświadczanych zdarzeń. Badania mają bez wątpienia pewien wpływ na wszystkich aktorów interakcji: jednostki, grupy i wręcz całe środowiska (zarówno badanych jak i badacza), które spotykają się i nawzajem poznają przez dialog i szukanie wspólnego rozumienia ukrytych znaczeń. Badacz w miarę postępów zmienia się pod wpływem nabytej wiedzy i doświadczenia, można założyć, że dojrzeewa doskonaląc swój warsztat badawczy.

W artykule *Kobieta za zasłoną kodów kulturowych Arabii Saudyjskiej*, *Pedagogika Społeczna* 1(47) 2013 eksploruję koncepcję kodów kulturowych i ich funkcjonowania w środowisku życia kobiet saudyjskich. Zarówno w monografii, jak i w artykułach *Autobiographical experience as a tool of ethnographic study into the hidden world of Saudi women*, *Pedagogika Społeczna* 2014, 1(51), *Saudyjskie osiedla grodzone a podziały społeczne*, *Pedagogika Społeczna* 2 (44) 2012, *Wpływ wahhabistycznego przesłania religijnego na program nauczania w Saudyjskich szkołach publicznych*, *Pedagogika Społeczna* 3 (45) 2012, opisuję zjawiska szoku kulturowego (Oberg 1960) i zderzenia kultur, dostarczając materiałów analitycznych z pierwszej ręki do dalszych meta-analiz. Szukam ram teoretycznych dla obserwowanych zjawisk społecznych na gruncie pedagogiki społecznej, porównawczej i krytycznej. W artykule pt.: *Mechanizmy kontroli społecznej w dominującym modelu socjalizacji w Arabii Saudyjskiej*. Normy, Dewiacje i Kontrola Społeczna (15) 2014, szukam przyczyn zachowawczego charakteru kultury saudyjskiej, analizując ją przez pryzmat teorii dotyczących roli i skuteczności

² Chociażby: R. W. Connel et al. (1982) *Making the difference*; B. Skeggs (1997) *Formations of Class and Gender*; B. Ehrenreich's (2001) *Nickel and Dimed*, B. Thorne (1993) *Gender play*; R. King (1979) *All Things Bright and Beautiful?*; H. F. Wolcott (1973) *The Man in the Principles Office*; A. Wrzesińska (2005) *Mwana znaczy dziecko. Z afrykańskich tradycji edukacyjnych*.

kontroli społecznej. Spoglądam na to zagadnienie, podobnie jak w pozostałych pracach, przez pryzmat relacji władzy (G. Simmel, C. Levi-Straus, M. Mauss, M. Weber, E. Durkheim, Richard A. Peterson and P. Di Maggio). W wymienionych pracach odczuć można adekwatność teorii bioekologicznych systemów socjalizacyjnych Uriego Bronfenbrennera, (która dotyczy formowania i rozwoju jednostek przez czynniki środowiskowe), gdyż doskonale wpisuje się ona w jednorodny system socjalizacyjny Arabii Saudyjskiej. Obejmuje ona struktury mikro (rodzinę, szkołę, grupy rówieśnicze) i makro (kulturę, mass media, religię czy politykę), które jednogłośnie i wspólnie oddziałują na jednostki, przekazując im endemiczną wizję świata. Ta wpływa na silną identyfikację z grupą pochodzenia i objawia się w szeregu praktyk związanych z ciałem i ubiorem (Z. Melosik, M. Maffesoli).

Na podstawie materiałów źródłowych opisuję system edukacji w Arabii Saudyjskiej, który wzmacnia endemiczne przesłania socjalizujące i stawiam pytania o jego miejsce we współczesnej rzeczywistości geopolitycznej (*Wpływ wahhabistycznego przesłania religijnego na program nauczania w Saudyjskich szkołach publicznych*, *Pedagogika Społeczna* 3 (45) 2012). Natomiast w rozważaniach teoretycznych przedstawionych w artykule *The paradox of religious diversity and human rights in Europe 2013*, pochylam się nad uniwersalistycznymi koncepcjami praw człowieka, którym często zarzuca się etnocentryzm (Said 1978, Gandhi 2008) i kolonizację świata myśleniem zachodnim (Bhabha 2010).

W badaniach saudyjskich kobiet, eksploruję środowisko trudno dostępne i rzadko opisywane w opracowaniach pedagogicznych. Do interpretacji faktów społeczno-kulturowych, wykorzystuję kategorię teoretyczną "płynnych horyzontów socjalizacji, edukacji i emancypacji", jako narzędzia interpretacji zastanej rzeczywistości społecznej (Rozdział II monografii pt.: "*Fatamorgana saudyjskiej przestrzeni społeczno-kulturowej kobiet. Płynne horyzonty socjalizacji, edukacji i emancypacji*".)

Metafora płynnych horyzontów wyrasta naturalnie z środowiskowych zainteresowań pedagogiki społecznej, gdzie środowisko może być definiowane jako otwarta, dynamiczna i złożona struktura, w której znajduje się i działa człowiek (na

przykład w rozumieniu H. Radlińskiej). Pomijając to, na ile uprawnione jest rozumienie środowiska jako struktury otwartej w warunkach wahhabistycznej Arabii, w rozważaniach nad kategorią analityczną "płynnych horyzontów", może być ono odbierane obiektywnie lub subiektywnie w zależności od przyjętych ram interpretacji, położenia podmiotu obserwującego i jego złożonych relacji z nim.

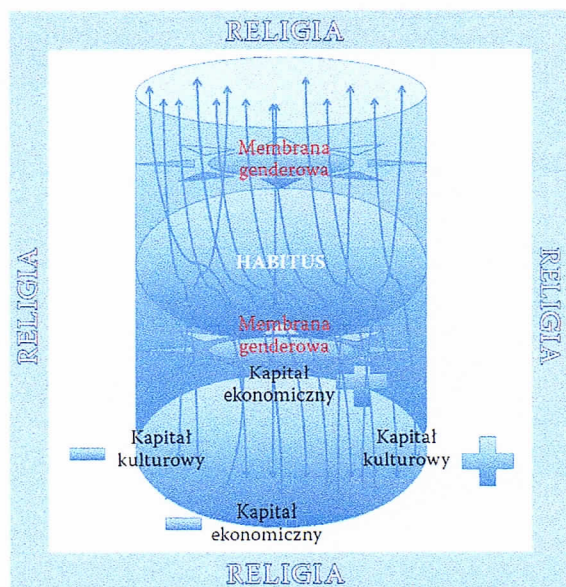
W monografii *Fatamorgana saudyjskiej przestrzeni społeczno-kulturowej kobiet. Płynne horyzonty socjalizacji, edukacji i emancypacji*, poszukuję uwarunkowań jednostki w licznych teoriach socjalizacji. Następnie omawiam teorie społecznej kreacji kategorii płci kulturowej, jako pochodnej procesów socjalizacji. Wreszcie, jako dominujące narzędzie analizy zebranych materiałów empirycznych, wykorzystuję ramy teorii reprodukcji P. Bourdieu, poszerzone o aspekt religijny, czerpiąc z durkheimowskiej klasyki religijności rytualnej. Poniżej przedstawiam zbudowany przeze mnie konstrukt teoretyczny, powstały na podstawie analizy materiałów empirycznych, który scala teorię reprodukcji Bourdieu³ z teorią religijności Durkheima⁴. Teorie te poszerzam o intersekcyjny aspekt płci, tworząc w efekcie przedstawiony poniżej schemat graficzny tej konceptualizacji, zawierający dodany filtr płci (*Fatamorgana saudyjskiej przestrzeni społeczno-kulturowej kobiet. Płynne horyzonty socjalizacji, edukacji i emancypacji*, s. 46-48). W *Reprodukcji* P. Bourdieu, mechanizm pola symbolicznego, w którym poruszają się jednostki, jako mechanizm dystrybucji środków posiadania oraz pozycji społecznej nie jest bezpośrednio i jednoznacznie powiązany z ukrytym dążeniem klas posiadających do zachowania i utrwalenia swojego uprzywilejowanego statusu. Dla wyobrażenia sobie tego pola można nakreślić obraz czterech biegunów: z wysokim kapitałem ekonomicznym na biegunie północnym, ale niskim na południowym, oraz wysokim kapitałem kulturowym na biegunie wschodnim, ale niskim na zachodnim. Ten układ

³ Bourdieu Pierre, *Dystynkcja. Społeczna krytyka władzy sądenia*, Warszawa 2005, *Elite School in the Field of Power*, Cambridge 1998, *In Other Words: Essays Towards a Reflexive Sociology*, Cambridge 1994, *La noblesse d'Etat*, Paris 1989, *Meditations pascaliennes*, Paris 1997, *Męska dominacja*, Warszawa 2004, *Outline of a Theory of Practice*, Cambridge 1977, *Pascalian Meditations*, Cambridge 2000, *Social space and the genesis of groups*, „*Theory and Society*” 1985, Bourdieu Pierre, Boltanski Luc, Castel Robert, Chamboredon Jean-Claude, *Un art moyen. Essai sur les usages sociaux de la photographie*, Paris 1964, Bourdieu Pierre, Passeron Jean-Claude, *Reprodukcja. Elementy teorii nauczania*, Warszawa 1990, Bourdieu Pierre, Thompson John, *Language and Symbolic Power*, Cambridge 1991.

⁴ Durkheim E., *Elementarne formy życia religijnego. System totemiczny w Australii*, Warszawa 2010.

wytwarza swoiste 'pole magnetyczne' - siłę pola, które nie pozwala jednostce na zbyt wielką mobilność. Gdyby rozbudować ten model w wymiarze nie płaskim, lecz trójwymiarowym, do pola należałoby dodać zmienne płci (które można nazwać membraną czy filtrem genderowym) i ogólną okalającą ramę dominującej religii, jako stałe elementy silnego oddziaływania tego pola.

Schemat 3. Schemat pola wraz z membraną płci kulturowej i wektorami siły wzajemnego oddziaływania na pozycję społeczną jednostki

Intersekcyjność położenia jednostek w polu, można uchwycić dodając do schematu półotwarte drzwi lub okno, symbolizujące możliwość powierzchownego wyjścia poza działanie tego 'pola siłowego'. Warto byłoby też dodać topniejącą nieprzepuszczalność ramy i membrany płci kulturowej wraz z rosnącym kapitałem ekonomicznym i kulturowym. Tam, gdzie jest on wysoki, oddziaływanie kategorii płci i religii ulega osłabieniu. Co więcej, odwołując się do schematu, można dodać ściany łączące biegun północny ze wschodnim, a południowy z zachodnim itd., szczelnie zamykając pole, w którego oddziaływaniu znajduje się jednostka. Pole oddziaływujące na pozycję w hierarchii zależy od nieświadomionego wszechobecnego habitusu, czyli pola pozycji symbolicznych, które wypełnia stworzoną w ten sposób bryłę walca. W tym walcu działa Bourdieowska doksa. Czyli nieświadomione przekonania, które są niejako przedrefleksyjne i nie muszą nawet być wyrażane w żadnych dogmatach deklaracyjnych. Doksa nie jest wiedzą, ale jest niepodważalną opinią, zestawem

przekonań i wierzeń, które działają na poziomie podświadomości, wyznaczając jednostkom wewnętrzne granice. Na kształt doksy wpływają habitus i pole, w jakim znajduje się dana jednostka, która nie wie o tym, gdyż doksa działa bezwiednie i cicho; znajduje się na poziomie intuicyjnym tego, co oczywiste i przyjęte za pewnik. Same studia nad doksą podjęte przez Bourdieu były – podobnie jak studia saudyjskich kobiet – oparte na badaniach etnograficznych społeczeństw tradycyjnych, co dodatkowo uprawomocnia wybór teorii francuskiego socjologa w kontekście niniejszej książki. Doksa jest zakorzeniona w tradycji, ale bezwiednie i niewinnie, jak pisze Bourdieu. Jest stanem umysłu, powszechnie podzielanym, odnoszącym się do społecznie podzielanych przekonań; jest ucieleśnieniem niemal perfekcyjnej zależności między strukturą społeczną i strukturą mentalną, charakterystyczną dla tradycyjnej organizacji społecznej. Doksa jest produktem nieuświadomianej przemocy symbolicznej (*Fatamorgana saudyjskiej przestrzeni społeczno-kulturowej kobiet. Płynne horyzonty socjalizacji, edukacji i emancypacji*, s. 45).

W analizach zebranych materiałów empirycznych ustaliłam, że położenie kobiet w strukturach saudyjskiego społeczeństwa okazało się uzależnione nie tylko od samej przynależności do płci, ale również od habitusu i doksy, które w znacznej mierze przesądzały o możliwościach i stopniu wolności kobiet. Aspekt religijny okazał się nie tylko spoiwem społecznym i wielowarstwowym elementem kontroli, ale przede wszystkim czynnikiem legitymizującym określone położenie w hierarchii społecznej. Zanurzenie autochtonek w kontekście religijnym w znacznej mierze wpływało na akceptację przez nie istniejących norm dotyczących ról płci i podziałów z nich wynikających. Endemiczność wychowania i edukacji była jednoznacznym kryterium sukcesu reprodukcji społecznej.

W przedstawionej do oceny monografii omawiam te wnioski w szerszym kontekście socjalizacji i edukacji, biorąc pod uwagę wymiar ideologiczny, kulturowy i klasowy wychowania i nauczania dzieci. Jak piszą Z. Melosik i T. Szkudlarek (2010): *"Teoria edukacji konstruowana w konwencji studiów kulturowych to teoria interdyscyplinarna, krytyczna, rekonstruuująca proces konstruowania tożsamości w praktykach kulturowej artykulacji znaczeń, które to praktyki mają nieuchronnie*

kontekstualny, osadzony w określonych układach społecznych, więc i polityczny charakter."

Pisząc o sytuacji kobiet z perspektywy Saudyjek, odwołuję się do Taylorowskiego „imaginariów społecznych”, które różni się od teorii społecznej tym, że jest własnością całego społeczeństwa, a nie wąskiej grupy intelektualistów. Objawia się w legendach i obrazach, a nie w kategoriach teoretycznych, oraz w tym, że jest wspólnym rozumieniem umożliwiającym wspólne praktyki i wspólne poczucie legitymizacji. Pisząc o kobietach z perspektywy kultury obcej, z uwagi na własne uwarunkowania kulturowe, sięgam jednocześnie do dyskursu feminizmu europejskiego i amerykańskiego, a na zakończenie odwołuję się do feministycznej interpretacji przestrzeni kulturowej kobiet w Arabii Saudyjskiej. Za inspirację do połączenia teorii feministycznej z pedagogiką krytyczną, etnografią feministyczną czy postkonstruktywizmem można uznać pracę pedagogożki feministycznej Patti Lather⁵. Obszerne fragmenty dziennika etnograficznego i notatek terenowych, wykorzystane w monografii, wpisują się w tradycję opisu gęstego Clifforda Geertza, który sprzyja oddaniu klimatu opisywanej przestrzeni kulturowej kobiet. Zarówno Bronisław Malinowski, Alfred Radcliff-Brown, Margaret Mead, Ruth Benedict, jak i Norman Denzin przykładali ogromną wagę do zbierania danych z pierwszej ręki i opisu ogólnego klimatu zachodzącej wymiany kulturowej. W tradycyjnych ujęciach antropologicznych, badacze zmierzają do obiektywizacji badanych zjawisk przez uwzględnienie czynnika humanistycznego i historycznego (B. Malinowski, R. Sanjek, C. Levi-Strauss, J. Clifford). Omówione tutaj studium przypadku zawiera wnikliwą analizę wychowania w konkretnym środowisku - przysposobienia społecznego (czy wręcz 'programowania' społecznego) saudyjskich dzieci, w określonym klimacie ideologicznym i kulturowym oraz konsekwencje tego 'programowania' dla nierówności płci, pochodzenia etnicznego i religii.

Pozostałe przedstawione do oceny prace mieszczą się w problematyce uwarunkowań socjalizacyjnych i edukacyjnych nierówności społecznych związanych z

⁵ P. Lather, *Getting Smart: Feminist Research and Pedagogy of within the Postmodern*, New York 1991.

płcią. Są one osadzone w nurcie rozważań pedagogiki społecznej co nie jest wyborem przypadkowym. Inspirująca wydaje się tzw. 'herstory', czyli feministyczna w swym oddźwięku biografia H. Radlińskiej, która była między innymi emancypantką i edukatorką kobiet. Inspiracji do teoretyzacji tych zagadnień w ramach pedagogiki społecznej, dostarczyła mi też książka habilitacyjna E. Górnikowskiej-Zwolak, pt.: *Mysł feministyczna jako nurt rozważań w pedagogice społecznej* (2006) oraz liczne prace pedagogiczne dotyczące płci w edukacji: Agnieszki Gromkowskiej-Melosik, Marioli Chomczyńskiej-Rubachy, Lucyny Kopciwicz i Mirosławy Nowak-Dziemianowicz. Co więcej idea sił ludzkich (H. Radlińskiej), żywo koresponduje z emancypacyjnymi dążeniami kobiet saudyjskich z klas średnich i wyższych do wpływania na zmianę obyczajowo-społeczną skostniałej struktury patriarchalnej poprzez emancypacyjne działanie sztuki. Piszę o tym w artykule przeglądowo-teoretycznym: *Emancypacja przez sztukę jako przejaw komunikacji międzykulturowej i efekt transmisji kultury, na przykładzie dokonań artystycznych saudyjskich kobiet*. Temat emancypacji przez edukację podkreślam też w artykule poświęconym wykształceniu kobiet w społeczeństwach neoliberalnych, gdzie wyższe wykształcenie może być warunkiem przetrwania (*Why is tertiary education more important for women in the twenty first century?* Journal of Modern Science, 3 (22) 2014). Natomiast, na kanwie badań jakościowych, dotyczących szwedzkiego systemu edukacji, pod kątem krytycznej analizy neutralności płci, do oceny przedstawiam artykuł badawczo-teoretyczny, w którym opisuję to zagadnienie przez pryzmat pedagogiki 'po człowieku' (*Is gender neutrality a post-human phenomenon? The concept of 'gender neutral' in Swedish education*, Journal of Gender and Power, 3 (1) 2015).

Część przedstawionych do oceny publikacji poświęcona jest zagadnieniom z pogranicza: pedagogiki miejsca (Yi Fu Tuan, D. Massey, S. M. Low), w którym człowiek wchodzi w dialektyczną relację edukacyjną z przestrzenią w której działa, szczególnie z punktu widzenia 'gentryzacji' dzielnic (M. Mendel) i pedagogiki społecznej, pochylonej nad zjawiskiem ekskluzji jednostek i grup (Pilch, Kłoskowska, Marynowicz-Hetka, Radziejewicz-Winnicki, Marzec-Holka, E. Jarosz, M. Jarosz, Nikitorowicz). Omawiam je na gruncie analizowanego kraju arabskiego. Przedstawiam do oceny dwa artykuły z tego

zakresu (*Saudyjskie osiedla grodzone a podziały społeczne*, Pedagogika Społeczna 2 (44) 2012; *A gated community as a 'soft' and gendered total institution* International Sociology 30 (3) 2015). Dotyczą one występowania, roli i ukrytych funkcji osiedli grodzonych w Królestwie Arabii Saudyjskiej, które badam przy pomocy metody ugruntowanej i inferencji autobiograficznej. W swoich rozważaniach nad zjawiskiem osiedli grodzonych wykorzystuję m. in. optykę "*Osiedli grodzonych*" Jacka Gądeckiego, wskazując na podziały klasowe i rozszerzając je na podziały kastowe, rasowe i religijne, które te osiedla podtrzymują i umacniają. W najważniejszej ze swoich publikacji poświęconych zachodnim osiedlom grodzonym, *A gated community as a 'soft' and gendered total institution*, wykorzystuję ramę interpretacji przeniesioną bezpośrednio z koncepcji instytucji totalnej E. Goffmana (1971). Modyfikuje ją w kierunku 'miękkiej instytucji totalnej' ('soft total institution') z 'rozmytą bramą' ('soft gate'). W miękkiej instytucji totalnej bardziej znaczący od muru z cegieł jest mur symboliczny, wznoszony przez obie odmienne kultury, znajdujące się po przeciwnych stronach bramy osiedla⁶. W pracy tej konceptualizuję pojęcie 'gender adjustment' - dostosowania do instytucji totalnej zgodnie ze swoją płcią (dostosowanie to jest różne zależnie od płci osób przebywających w obrębie instytucji, niemniej obie płci przechodzą znaczące przemiany w obliczu kultury zewnętrznej). Dostosowanie do roli 'pacjenta' czy (w tym przypadku) mieszkańca instytucji totalnej, poszerzam o pryzmat płci, co jest uprawomocnione w opisywanych warunkach kultury zewnętrznej. Przystosowanie do zasad panujących na osiedlu i poza nim można porównać do dwóch faz goffmańskiego dostosowania się: tzw. *adjustment*⁷ po przekroczeniu progu osiedla i tzw. *secondary adjustment*⁸, w momencie zmiany myślenia w wyniku długotrwałego przebywania w określonych warunkach. Przystosowanie się do zasad panujących na osiedlu ma inny wpływ na sytuację i samoocenę mężczyzn i kobiet na nim zamieszkujących. Mężczyzna traci trochę władzy opuszczając osiedle i odzyskuje ją, gdy na nie wraca. Kobieta traci 'władzę' zarówno na osiedlu jak i poza nim. Jest 'skazana' na życie w układzie patriarchalnym, staje się finansowo, transportowo (kobietom nie wolno prowadzić pojazdów) i prawnie

⁶ O murze symbolicznym pisze w swoich pracach Tanulku, B., np. w *An exploration of two gated communities in Istanbul*. PhD, Lancaster University 2009, niemniej ona również opisuje go w odniesieniu do różnic klasowych a nie etnicznych na terenie Turcji.

⁷ rozumiane jako akomodacja, przystosowanie pierwotne

⁸ rozumiane jako przystosowanie wtórne

uzależniona od swojego partnera (którego zgoda jest konieczna na przykład na wyjazd z kraju, czy przeprowadzenie zabiegów medycznych), a jej życie sprowadza się do opieki nad dzieckiem i prowadzenia gospodarstwa domowego. Poza murami osiedla kobiety zachodu są uważane za niebezpieczne dla endemicznych tradycji obyczajowych i zbędne dla systemu społecznego kultury dominującej (specjalistami w rolach zawodowych są mężczyźni, więc to oni są potrzebni systemowi a nie ich żony), co jeszcze bardziej redukuje ich wartość w oczach saudyjskiej opinii publicznej. Oddziaływanie goffmańskiego *self-mortification*⁹ na deformację własnego wizerunku, jest też znacznie bardziej znaczące dla mieszkanki niż mieszkańców osiedla, które ulegają zjawisku *self-mortification* na wskutek braku dostępności usług fryzjersko-kosmetycznych (sic!) dla kobiet oraz uniformizację stroju w momencie tymczasowego opuszczenia instytucji totalnej i wstąpienia w pole kultury dominującej poza murami. Zmienne: płeć, etniczność i przynależność religijna są centralne w tym studium przypadku zachodniego osiedla grodzonego, na morzu wszechogarniającej kultury kraju goszczącego. Mając na uwadze warstwę prakseologiczną moich prac, mam głęboką nadzieję, że podjęte w nich analizy teoretyczne oraz dość osobliwe badania terenowe wzbogacą pole dociekań pedagogiki społecznej w zakresie nierówności społecznych, a w szczególności w obszarze społecznej kreacji nierówności przy pomocy kategorii płci, etniczności i przynależności religijnej.

Pozostając przy tematyce nierówności prowadzących do wykluczenia społecznego, zajmuję się zagadnieniami równych szans edukacyjnych, jako remedium na zbyt radykalne rozbieżności dochodowe (w perspektywie Freire, Giroux, McLarena, ale z dystansem do marksizmu). Pomimo, iż zdaję sobie sprawę, że książka Thomasa Piketty (2015) poświęcona ekonomicznym wymiarom kapitału podważa mój naukowy entuzjazm w dążeniu do wykreowania bardziej sprawiedliwych społecznie relacji międzyludzkich, o dążeniach do wyrównywania szans piszę w pracach teoretycznych poświęconych walce z wykluczeniem społecznym, przez dostęp do edukacji: *Wybrane aspekty marginalizacji i wykluczenia w polskiej przestrzeni społecznej 2013* oraz *Public Education in Finland. Towards Attainable, Egalitarian and Individuality Focused Model of Teaching and Learning Process*, 2014 i *Why is tertiary education more important for women in the*

⁹ rozumiane jako samo-umartwienie, czy wręcz samo-obumarcie wewnętrzne z przerażenia

twenty first century? 2014. Wątki te obecne są także w wszystkich pozostałych pracach, w kontekście równych szans edukacyjnych w obliczu różnic płci, etniczności i religii.

Religia (traktowana przede wszystkim jako określony światopogląd) ma niewątpliwe znaczenie w socjalizacji dziecka i w kształtowaniu jego świadomości społecznej. Jest zrazem kapitałem jak i barierą, szczególnie w kontekście płci (Kościańska, Leszczyńska, Górak-Sosnowska, Hryciuk) i przynależności etnicznej (Comaroff, Dejna, Dąbrowa, Nikitorowicz, Markowska-Manista). Pokazuję to najwyraźniej w przedstawionej do oceny monografii *Fatamorgana saudyjskiej przestrzeni społeczno-kulturowej kobiet. Płynne horyzonty socjalizacji, edukacji i emancypacji* oraz wszystkich artykułach dotyczących Arabii Saudyjskiej. Prace o tematyce związanej z religijnością znajdują się także pośród moich pozostałych publikacji wymienionych w kolejnym punkcie autoreferatu.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych.

Mając na uwadze wymagania ustawowe, wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.), odbyłam miesięczny staż na Uniwersytecie w Sztokholmie, gdzie przeprowadziłam 18 godzin wykładów i podjęłam się zgłębienia szwedzkiego systemu edukacji¹⁰. W roku 2013 byłam polskim koordynatorem projektu międzynarodowego V4LEAD¹¹, z ramienia swojej Uczelni, dotyczącego etyki w biznesie, prowadzonego we współpracy z 4 krajami wszechradzkimi i Australią¹². Jestem redaktorem językowym kwartalnika *Pedagogika Społeczna*, oraz jednym z redaktorów pisma *International Journal of Pedagogy, Innovation and New Technologies*. Do swoich osiągnięć naukowych zaliczam wygłoszenie referatów na konferencjach zagranicznych w Pradze, Brighton i Birmingham, licznych konferencjach

¹⁰ Zob. punkt II L kwestionariusza dorobku, załącznik nr 4, potwierdzenie w załączniku nr 5).

¹¹ Zob. punk II G kwestionariusza dorobku załącznik nr 4¹¹ i załącznik nr 6.

¹² V4 LEAD, *A comparative study of leadership excellence and ethics in Central Europe*. Projekt otrzymał dofinansowanie wysokości €14,000 w ramach programu Standard Grant Międzynarodowej Fundacji Wszechradzkiej (numer projektu 21220297).

A. Ochawski - Gales

międzynarodowych i ogólnopolskich¹³. Wygłosiłam też referaty tematyczne; na otwartym seminarium doktorskim Pedagogiki 'po człowieku', na Wydziale Nauk Społecznych, Uniwersytetu Gdańskiego (22.01.2015), oraz w Klubie myśli politycznej w Gdańsku (19.02.2013).

Wykaz wystąpień konferencyjnych:

1. **Odrowąż-Coates, A.** *Norm critical pedagogy and gender neutrality. The cutting-edge developments in post-feminism and queer theory in Sweden*, Konferencja międzynarodowa Differences, inequalities and sociological imagination, 12th Conference of the European Sociological Association, Czeska Akademia Nauk i Czeski Uniwersytet Techniczny, Praga 25-28.08.2015.
2. **Odrowąż-Coates, A.** *Lessons on social justice. A pedagogical reflection on the educational message of The Boxtrolls*, Konferencja międzynarodowa V International Conference on Critical Education - Analyze, Educate, Organize. Critical Education for Social and Economic Justice, Wrocław, 15-18.06.015.
3. **Odrowąż-Coates, A.** M. Wiatr, M. Kulesza, A. Perkowska-Klejman, M. Kwiatkowski, *W poszukiwaniu teoretycznych ram edukacji i animacji*, Pedagog jako animator życia społecznego, Uniwersytet w Białymstoku, Lipowy Most, 01.06.2015.
4. **Odrowąż-Coates, A.** *Badacz „obcy kulturowo” w nieznannej przestrzeni społecznej. Szok kulturowy i wyzwania długoterminowych badań etnograficznych w terenie, jako przykład sytuacji granicznej*. Ogólnopolska Konferencja Naukowa Człowiek w sytuacji granicznej – pedagogiczne interpretacje, APS, Warszawa, 26.03.2015.
5. **Odrowąż-Coates, A.** *Neutralność płci w szwedzkim systemie edukacji*, Tendencje rozwojowe edukacji w XXI wieku- perspektywa porównawcza, UAM, Poznań 20.11.2014.
6. **Odrowąż-Coates, A.** *Gender crisis in Poland, catholic ideology and the media*, Konferencja międzynarodowa **Religion and Crisis**, British Sociological Association, University of Sussex, Brighton, Wielka Brytania 2-4.07 2014.
7. **Odrowąż-Coates, A.** *Emancypacja przez sztukę jako przejaw komunikacji międzykulturowej i efekt transmisji kultury na przykładzie dokonań artystycznych, saudyjskich kobiet*, Społeczeństwa wielokulturowe - dynamika, zmienność i nieprzewidywalność. Uniwersytet w Białymstoku, Białystok, 25-28.05.2014.

¹³ Pełen wykaz konferencji znajduje się w kwestionariuszu dorobku p. II.I oraz p. III.B, załącznik nr 4.

8. **Odrowąż-Coates, A.** *Mechanizmy saudyjskiej kontroli społecznej na przykładzie studium dominującego modelu socjalizacji*, Konferencja: Normy, dewiacje i kontrola społeczna – procesy, zjawiska i problemy analizy, IPSIR, PTS, UW, Warszawa 11.04.2014.
9. **Odrowąż-Coates, A.** *Why is tertiary education more important for women in the twenty first century?* Konferencja międzynarodowa Concepts of modern Education of Adults. Life Long Learning Strategies in the years 2014-2020. International perspective. Alcide de Gasperi University of Euroregional Economy, Józefów, Warszawa 07.04.2014.
10. Perenyi, Aron; Selvarajah, Christopher; Tanas, Janusz; **Odrowąż-Coates, A.** Tuckova, Zuzana; Bozo, Brigitta; Sekova, Maria, *The unique voice of the Visegrad Countries: preliminary investigation of leadership excellence in post-transitional Central Europe*, Konferencja międzynarodowa 14th Annual Conference of the European Academy of Management (EURAM 2014), 'Waves and Winds of Strategic Leadership for Sustainable Competitiveness', Valencia, Hiszpania, 4-7.06.2014.
11. **Odrowąż-Coates, A.** Michał Kwiatkowski, Mariusz Korczyński, *The advantages and drawbacks of Polish migration post EU accession. Diversity, social trust and the learning curve*, Konferencja międzynarodowa 25 Years After Communism: East and West of Europe in Search of Solidarity. Midterm ESA Conference in Gdansk, UG, Gdańsk, 16-18.10.2014
12. **Odrowąż-Coates, A.** *How Saudi Arabia rejects globalisation through culture and religion despite rapid modernisation*, Konferencja międzynarodowa Memory, Culture and Religion, Centrum Myśli Jana Pawła II, Warszawa 15.05.2013.
13. **Odrowąż-Coates, A.** *Ethno-cultural labour division and its socio-political consequences*, Konferencja międzynarodowa, Etniczność, kultura i polityka, wzajemne zależności, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, 19.04.2013.
14. **Odrowąż-Coates, A.** *Autobiographical experience as a tool of ethnographic study into the hidden world of Saudi women*, Konferencja międzynarodowa Biographical research in the 21st Century - Epistemological Issues and Ethical Dilemmas, Łódź 17.06.2013.
15. **Odrowąż-Coates, A.** *Racism and prejudice in contemporary Saudi Arabia as a mechanism of the maintenance of social order*, Konferencja międzynarodowa Race Migration Citizenship, British Sociological Association, Birmingham, Wielka Brytania, 5.07.2013.

16. **Odrowąż-Coates, A.** *Prezentacja wyników projektu V4LEAD w kontekście kapitału społecznego Polski, Korupcja, etyka, postęp, symposium naukowe Akademia Pedagogiki Specjalnej, 12.12.2013.*
17. **Odrowąż-Coates, A.** *Wyzwania wielokulturowe dla państwowego systemu oświaty w Polsce i w Wielkiej Brytanii, XXV Forum Pedagogów, UWr, Wrocław, 19-20.11.2012.*
18. **Odrowąż-Coates, A.** *The influence of religion on public confidence in Saudi Arabia, II Międzynarodowa Konferencja "Narody, regiony, organizacje - kultury zaufania", Szczecin, 22.10.2012.*
19. **Odrowąż-Coates, A.** *Moda - wyraz wolności, czy zniewolenia kobiet? Saudyjska abaja i zasłona, jako wyraz tradycji kulturowej i narzędzie kontroli społecznej, II Międzynarodowa konferencja naukowa "Sztuka/twórczość - edukacja. Moda jako problem pedagogiczny i artystyczny", Zakład Pedagogiki Kultury Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS oraz Lwowska Narodowa Akademia Sztuk Pięknych, Lublin, Lwów, 24.09.2012.*
20. **Odrowąż-Coates, A.** *Miejsce kobiet we współczesnych siłach zbrojnych, IV międzynarodowa konferencja Kobieta w kulturze, Kobieta, mężczyzna, miłość UG, Gdańsk 4.03.2009.*

W 2014 roku wzięłam udział w programie wymiany pracowników naukowych ERASMUS STA+ (punkt A kwestionariusza dorobku). Jestem zaangażowana w opiekę nad studentami z partnerskich uczelni zagranicznych i w tworzenie specjalnych fakultetów anglojęzycznych dla studentów Erasmusa w Akademii Pedagogiki Specjalnej. W Zakładzie Pedagogiki Społecznej przeprowadziłam wykłady fakultatywne w języku angielskim: *Safeguarding children and social work, Early intervention for children in a harmful family environment, Child Protection, Gender and culture. Women's role and position in the history of humanity, Women and Culture; Gender, Feminism and Social Change; Human Rights, Minority Rights, Children's Rights*. Prowadziłam ponadto wykłady z pedagogiki społecznej, polityki społecznej, systemów opieki nad dzieckiem, podstaw resocjalizacji, europejskich systemów wsparcia dziecka i rodziny, teorii i praktyki opieki nad dzieckiem, oraz wykłady kierunkowe w języku angielskim.

Jestem członkiem towarzystw naukowych: European Sociological Association (ESA), The British Sociological Association - Sociology of Religion Study Group

(SocRel), Polskiego Towarzystwa Pedagogiki Porównawczej, Polskiego Towarzystwa Socjologicznego (PTS). Należę do dwóch sieci badawczych ESA, sieci badawczej socjologii edukacji (RN10) i studiów nad kobietą i płcią (RN 33). Jestem na liście ekspertów Instytutu Badań Edukacyjnych (IBE). Ponadto, od lipca 2015 zostałam powołana na recenzenta pisma *Education as Change*, na razie oczekuję na pierwsze teksty do recenzji. Od 2015 roku jestem recenzentem w piśmie *Journal of Basic and Applied Research International*, dotychczas zrecenzowałam dla nich jeden artykuł.

Od 2008 roku regularnie uczestniczę w "Warszawskich seminariach podoktorskich pedagogiki społecznej", które gromadzą liczne autorytety pedagogiczne i które są dla mnie nieustającym źródłem wiedzy i inspiracji. Seminaria te, podobnie jak doskonała atmosfera w Zakładzie Pedagogiki Społecznej oraz nieustanne wsparcie naukowe Kierownik Zakładu Prof. B. Smolińskiej-Theiss w znacznej mierze pomogły mi w samo-rozwoju i poszukiwaniach kierunku dla prac teoretyczno-badawczych.

Po doktoracie opublikowałam łącznie 35 recenzowanych artykułów i opracowań naukowych: 2 monografie, 2 książki pod redakcją, 1 artykuł w czasopiśmie punktowanym z listy A, 12 artykułów w czasopismach punktowanych z listy B, 9 rozdziałów w recenzowanych publikacjach zwartych, 3 artykuły recenzowane w pismach międzynarodowych spoza listy ministerialnej, 2 zbiorcze raporty z badań i 3 recenzje naukowe w czasopismach punktowanych z listy A i B, jedną recenzję w piśmie spoza listy. Poniżej przedstawiam listę publikacji, które pokazują szerszy kontekst moich zainteresowań naukowo-badawczych a nie zostały przedstawione do oceny, jako osiągnięcie podstawowe.

Książki pod redakcją:

1. **Anna Odrowąż-Coates**, Michał Kwiatkowski (red.) *Przyszłość edukacji i społeczeństwa oczami badaczy społecznych. The future of education and society through the eyes of social researchers*. Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej, Warszawa 2014.

2. Michał Kwiatkowski, **Anna Odrowąż-Coates** (red.) *Raporty z badań pedagogicznych*, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej, Warszawa 2014.

Pozostałe artykuły naukowe w naukowych czasopismach recenzowanych:

3. **Odrowąż-Coates, A.** *Gender Crisis in Poland, Catholic Ideology and the Media*. *Sociology Mind* (5) 2015, s. 27-34. doi: 10.4236/sm.2015.51004.

4. **Odrowąż-Coates, A.** Michał Kwiatkowski, Mariusz Korczyński (2014), *The advantages and drawbacks of Polish migration post EU accession. Diversity, social trust and the learning curve*. *Zeszyty Naukowe Kultura i polityka* (15) 2014, Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera, Kraków, s. 32-47.

5. **Odrowąż-Coates, A.** Michał Kwiatkowski, *Young pedagogues' perspectives – A bird's eye view of selected PhD subjects in Poland*. *International Journal of Pedagogy, Innovation and New Technologies* 2014 (1), s. 117-120.

6. Krystyna Heland, **Odrowąż-Coates, A.** *Obraz Boga u dzieci w wieku przedszkolnym - temat stale aktualny pedagogicznie i społecznie*. *Studia z Teorii Wychowania*, Tom V: 2014, 1(8), s. 235-256.

7. **Odrowąż-Coates, A.** Justyna Stańczak, *Strategie edukacyjne rodziców z klas średnich w Polsce i Arabii Saudyjskiej*. *Pedagogika Społeczna* (49)/2013, s. 77-96.

8. **Odrowąż-Coates, A.** *Can religion stand in the way of globalization. The phenomenon of XXI century Saudi Arabia*. *Zeszyty Naukowe Kultura i polityka* (13) 2013, Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera, Kraków, s. 122-137.

9. **Odrowąż-Coates, A.** *Zderzenie kultur: ja jako Inny. Notatki z dziennika obserwacji*. *Pedagogika Społeczna* 3-4 (14-42) 2011, s. 297-31.

10. **Odrowąż-Coates, A.** *Projekt walki z rasizmem w szkole brytyjskiej*. *Pedagogika Społeczna* 4(30) 2008, s. 121-132.

Pozostałe artykuły naukowe w publikacjach zwartych:

11. **Odrowąż-Coates, A.** *Wyprawa za horyzont fińskiej przestrzeni edukacyjnej w poszukiwaniu remedium na kryzys*, w: Zbigniew Galor, Radomir Miński, Piotr Sałustowicz (red.) *Afirmacja czy kontestacja? Dylemat społeczeństwa kapitalistycznego w kryzysie*, Societas Pars Mundi, Bielefeld 2014, s. 307-328.

12. **Odrowąż-Coates, A.** *Moda kobieca w Arabii Saudyjskiej jako wyraz tradycji kulturowej i narzędzie kontroli społecznej*, w: W. Bobrowicz, D. Kubinowski, Z.

Pakuła (red.) *Moda w kulturze, sztuce i edukacji*, Wyd. UMCS, Lublin 2014, s. 25-48.

13. Odrowąż-Coates, A. *The influence of Religion on Public Confidence in Saudi Arabia*, w: O. Kozłowa, K. Izdebska (red.) *Cultures of trust*, Minerwa, Szczecin 2013, s. 231-255.

14. Odrowąż-Coates, A. *Wyzwania wielokulturowe dla państwowego systemu oświaty w Polsce i w Wielkiej Brytanii*, w: W. Żłobicki (red.) *Współczesna przestrzeń edukacyjna*. Geneza, przemiany, nowe znaczenia, Wrocław 2013, s. 285-302.

Recenzje książek w czasopismach recenzowanych:

15. Odrowąż-Coates, A. *Book review: Włodzimierz Wesółowski, Kazimierz M. Słomczyński and Joshua Kjerulf Dubrow (eds.) National and European? Polish Political Elite in Comparative Perspective*, *International Sociology* 2014 (29), s.161-164 [<http://iss.sagepub.com/content/29/2/161>].

16. Odrowąż-Coates, A. *Recenzja książki Agnieszki Gromkowskiej-Melosik pt. "Kobieta epoki wiktoriańskiej. Tożsamość, ciało i medykalizacja"*. *Pedagogika Społeczna* 4(50) 2013, s. 168-172.

17. Odrowąż-Coates, A. *Recenzja książki "Nieobecność społeczna. W poszukiwaniu sensów i znaczeń. red. naukowa Zbigniew Galor, Barbara Goryńska-Bittner"*. *Pedagogika Społeczna* 4 (46) 2012, s. 111-118.

18. Lemańczyk, M.; Odrowąż-Coates, A. *A review of the book: Walter E. Theuerkauf. Prozesorientierte Technische Bildung. Ein transdisziplinäres Konzept (Process-oriented technology education. A trans-disciplinary approach)*. *International Journal of Pedagogy, Innovation and New Technologies* 2015 2(1), s. 118-121. [50%]

Opublikowany raport badawczy:

19. Raport V4 Lead, A Comparative Study Of Leadership Excellence And Ethics In Central Eastern Europe, 2013. [<https://sites.google.com/site/v4lead/>] Authors: Bozo B., **Odrowąż-Coates, A.**, Perenyi A., Sekova M., Selvarajah C., Tanas J., Tuckova Z.

20. Raport skrócony projektu V4 Lead, Studium porównawcze przywództwa i etyki w zarządzaniu w Europie środkowej i wschodniej, Melbourne, Warszawa 2013. ISBN: 978-83-62250-31-8. Autorzy: Bozo B., **Odrowąż-Coates, A.**, Perenyi A., Sekova M., Selvarajah C., Tanas J., Tuckova Z.

Monografia naukowa na kanwie rozprawy doktorskiej:

21. Odrowąż-Coates, A. *Sytuacja kobiet aktywnych zawodowo w Polsce i we Włoszech*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008.

Zamykając swój autoreferat czuję, że powinnam dodać, że od początku moich studiów interesowały mnie nierówności społeczne, a w szczególności, uwarunkowane społecznie pozycjonowanie kobiet i dzieci w społeczeństwach świata. Dopiero w miarę podoktorskich poszukiwań naukowych zdałam sobie sprawę, że zagadnienie uwarunkowania kulturowego, zmienne zależne, niezależne, związane ze zróżnicowaniem etnicznym i religijnym, inżynieria społeczna, czy reprodukcja systemów społecznych, są nierozłącznie związane z szeroko pojętą socjalizacją i edukacją, a wraz z nimi ze środowiskiem życia i wychowania, czyli podstawowymi kategoriami pedagogiki społecznej.

A. Odrowąż - Coates